

MOMENTE ISTORICE CARE AU INFLUENȚAT DIPLOMAȚIA POLITICO-MILITARĂ

HISTORICAL MOMENTS THAT INFLUENCED POLITICAL AND MILITARY DIPLOMACY

Drd. Iuliu-Octavian VLADU*

Principiile relațiilor dintre state sunt norme fundamentale de drept internațional, cele mai importante norme de comportare ale statelor în cadrul comunității internaționale. Obligativitatea respectării lor rezultă din faptul că sunt unanim acceptate, exprimând condițiile obiective ale asigurării colaborării dintre toate statele. Diplomația este o instituție de interferență a socialului cu politicul, ea face parte atât din sistemul de instituții al fiecărui stat și dintr-o rețea de instituții acceptate internațional. Diplomația politică și diplomația militară sunt două concepte care nu se exclud reciproc. Mai mult decât atât, acestea au evoluat împreună de-a lungul istoriei reușind să se armonizeze și să funcționeze într-un sincronism care să asigure succesul funcțiilor de bază ale diplomației privind înfăptuirea politicii externe a statului, a apărării drepturilor și promovării intereselor statului și, în același timp, contribuind la dezvoltarea relațiilor de cooperare dintre armatele diferitelor state și asigurând condițiile necesare constituirii și menținerii alianțelor politico-militare.

The principles of relations among states are fundamental rules of International Law, the most important rules of states behavior within the international community. The mandatory compliance with these principles derives from the fact that they are universally accepted, expressing the objective conditions of ensuring cooperation among all states. Diplomacy is an institution in which the social interferes with politics, it is part of each state system of institutions and also of a large network of internationally accepted ones. Political diplomacy and military diplomacy are two concepts that are not mutually exclusive. Moreover, they have evolved together throughout history, managing to harmonize and operate in synchronism which ensures the success of the basic functions of diplomacy on the implementation of the foreign policy of the State, on the protection of the human rights and on the promotion of the State interests and in the same time contributing to the development of cooperation relations among the armies of different States and ensuring the necessary conditions for building and maintaining political and military alliances.

Cuvinte-cheie: diplomație; diplomație militară; diplomația apărării; evoluție istorică.

Keywords: diplomacy; military diplomacy; defence diplomacy; historical evolution.

Diplomația reprezintă „...o instituție dinamică, menită să faciliteze relațiile dintre state, să promoveze scopurile naționale și internaționale ale națiunilor – fie ele țeluri fundamentale, interese vitale, sau obiective politice concrete”¹. Ea cuprinde multitudinea intereselor care iau naștere din raporturile realizate între state.

În același timp, diplomația este „...o disciplină de sine stătătoare, cu obiect distinct de activitate, legi și metode specifice...”² care „...cuprinde totalitatea metodelor, mijloacelor și activităților în

domeniul relațiilor internaționale prin care un stat își înfăptuiește obiectivele și scopurile de politică externă. Este o ramură a științelor politice și totodată, o artă de a conduce și de a practica negocierile între state”³. Obiectele principale ale diplomației sunt menținerea păcii și a bunei armonii între state.

„Etimologic, cuvântul diplomație vine de la grecescul „diplóō” care reprezenta acțiunea de redactare a unor actele oficiale în două exemplare, dintre care unul era dat ca scrisoare de împuternicire sau recomandare trimișilor, iar celălalt se păstra în arhivă. Purtătorul unui asemenea material a fost numit diplomat, iar activitatea desfășurată de el – diplomație.”⁴ Termenul diplomație a fost utilizat în limba engleză pentru a numi activitatea de acest

*Universitatea Națională de Apărare „Carol I”
e-mail: vladuocavian@yahoo.com

gen începând cu anul 1645. În anul 1693, filozoful și matematicianul german Gottfried Wilhelm Freiherr von Leibniz publică *Codex juris gentium diplomaticus*. În anul 1726, publicistul francez Jean Dumont realizează culegerea de tratate *Corps universel diplomatique du droit des gens*⁵.

Dintre definițiile cele mai apropiate de sensul original al cuvântului diplomație se poate considera ca fiind cea a diplomatului și istoricului francez Gaetan de Raxi de Flasan, emisă la începutul secolului al XIX-lea: „Diplomația este expresia prin care este desemnată de un număr de ani încoace știința raporturilor exterioare, care are la bază diplome sau acte scrise emanând de la suverani”⁶.

O altă definiție care se referă la sensul original al cuvântului o găsim la diplomatul și istoricul francez Guillaume de Garden: „Diplomația este știința raporturilor și intereselor respective ale statelor sau arta de a concilia interesele popoarelor între ele, într-un sens mai restrâns, știința sau arta negocierilor”⁷.

Potrivit părerilor bine-cunoscutului diplomat britanic Sir Ernst Satow, diplomația reprezintă „Aplicarea inteligenței și tactului la întreținerea relațiilor oficiale între guvernele statelor independente, extinse uneori și la relațiile lor cu statele vasale sau, și mai pe scurt, întreținerea legăturilor (conduct of business) între state prin mijloace pașnice”⁸.

Principali formatori de școli și curente ale diplomației mondiale⁹ sunt: Armand-Jean I. du Plessis de Richelieu – „diplomația în serviciul națiunii”, Aristide Briand – „diplomația renunțării la război ca instrument al politicii naționale” din Franța; George Cannig din Marea Britanie – „o diplomație liberă”; James Monroe – „o diplomație opusă intervenției în emisfera americană”, George F. Kennan – „diplomația modificărilor sistemului internațional prin mijloace pașnice”; Henry Kissinger – „ajustarea diferendelor prin negociere” din SUA; Klemens Wenzel Nepomuk Lothar principe de Metternich-Winneberg-Beilstein din Austria – „diplomația reconstrucției unității Europei”; Mihail Kogălniceanu „diplomația independenței”, Nicolae Titulescu – „diplomația păcii” și Mircea Malița – „diplomația este aplicarea inteligenței și tactului în relațiile dintre state” din România.

În terminologia diplomatică română de la sfârșitul secolului al XX-lea, diplomația este definită

ca „... o activitate oficială a organelor de stat pentru relații externe și, în primul rând, a diplomaților, desfășurată prin tratative, corespondență și alte mijloace pașnice, pentru îndeplinirea scopurilor și sarcinilor de politică externă a statului, pentru apărarea drepturilor și intereselor statului respectiv în străinătate. Este cel mai însemnat mijloc de realizare a politicii externe a statelor”¹⁰.

Din cele mai vechi timpuri s-a recurs la diplomație pentru a aplana stările de conflict și pentru a normaliza relațiile dintre țările respective. „Diplomația reprezintă ajustarea diferendelor prin negociere”¹¹.

În mod tradițional, orice are legătură cu termenul de „militar” este asociat cu utilizarea forței sau cu un potențial de utilizare a forței. Prin urmare, asocierea conceptului de „diplomație” cu acela de „militar” poate crea anumite confuzii, având în vedere definițiile diplomației prezentate mai sus. De asemenea, trebuie făcută distincția dintre diplomația militară și diplomația apărării. În timp ce în mod curent asociem „militar” cu rigoarea cuiva ce poartă o uniformă, conceptul de „apărare” este unul mai larg care are de-a face cu civilii și militarii implicați în sistemul de securitate națională. Astfel, diplomația apărării se relevă ca un concept politico-diplomatic și „reprezintă totalitatea acțiunilor desfășurate de un guvern și de personalul implicat de acesta, menite să diminueze climatul de tensiune sau de ostilitate, să implementeze noi măsuri de creștere a încrederii între state, să contribuie la dezvoltarea relațiilor de colaborare și cooperare între armate și să asigure condițiile de creare sau de funcționare a alianțelor și coalițiilor”¹². Diplomația apărării servește obiectivelor naționale specifice de politică externă și de securitate. În contextul actual global de securitate, diplomația apărării creează relații de cooperare durabile, construind astfel încrederea și facilitând prevenirea conflictelor. De asemenea, acesta introduce transparența în relațiile de apărare, construiește și consolidează percepția de interese comune. Diplomația apărării poate continua obiectivele de politică externă specifice statului, prin gestionarea relațiilor externe de apărare și susținerea altor inițiative diplomatice ale guvernului.

Evoluția diplomației a cunoscut trei mari faze. Prima fază este perioada ambasadelor temporare (solemne), specifică Antichității și Evului Mediu, când suveranii trimiteau ambasadori străini cu

prilejul încheierii tratatelor de pace, a alianțelor, ori pentru omagierea unui eveniment important (naștere, căsătorie, încoronare etc.). Faza a doua, a ambasadelor coordonate prin intermediul unui departament diplomatic central, a apărut la finele Evului Mediu și caracterizează epoca modernă și epoca contemporană, activitatea ambasadelor asigurând continuitatea relațiilor diplomatice. Faza a treia, a congreselor și a conferințelor diplomatice, este particularitatea epocii moderne, fiind considerată o modalitate de aplanare a stărilor conflictuale dintre state.

În evoluția diplomației, pentru anumite perioade istorice, s-au afirmat școli diplomatice cu metode caracteristice pentru activitatea diplomatică, metode adaptate obiectivelor politicii externe ale statelor puternice din epocile respective.

Dacă despre *diplomația greacă* se afirmă că a fost ingenioasă, plină de resurse și variată în formele ei de manifestare, *diplomației romane* i-au fost atribuite caracteristici precum rigiditatea și lipsa de imaginație. Romanilor li se datorează conceptul „jus gentium“, originea dreptului internațional și o serie de elemente noi: modul de desfășurare a soliilor, negocierea alianțelor, soluționarea litigiilor, declararea și încheierea războiului, înmânarea ultimatumului. Pentru a înțelege împrejurările istorice care au determinat formarea unei *școli diplomatice bizantine*, ajunsă la o finețe de gândire practică, care a influențat diplomația Apusului Medieval, a Veneției, a Statelor Italiene, a Rusiei și a Turciei. Imperiul Bizantin și-a datorat supraviețuirea, timp de aproape zece secole, unui ansamblu de factori sociali, economici și politici care se baza pe activitatea diplomaților.

Una dintre realizările *Școlii italiene* este aceea a ambasadelor permanente. În perioada Renașterii, se dezvoltă procesul de perfecționare a acordurilor și a tratatelor. Începând cu secolul al XVII-lea, personalități române, precum stolnicul Constantin Cantacuzino, au manifestat un interes deosebit pentru cultura, limba și diplomația italiană a vremii. Un secol mai târziu, Ienăchiță Văcărescu, un mare diplomat român, folosește ca limbă internațională limba italiană. În acea perioadă, secretarii domnești din Țările Române erau italieni sau persoane de cultură italiană.

Diplomația franceză devine predominantă în Europa la începutul secolului al XVII-lea. Dacă secolul precedent a fost dominat de școala

italiană, întreg secolul al XVII-lea și, în mare măsură, cel următor sunt dominate de metodele pe care școala franceză le introduce în diplomație. La sfârșitul Războiului de 30 de ani se constituie ca disciplină dreptul internațional, apar instituții noi în scopul menținerii păcii, sunt dezvoltate noi tehnici de negociere și de încheiere a tratatelor. Sunt înființate funcții de ambasadori extraordinari și ordinari. Odată cu apariția școlii diplomatice franceze pe scena europeană, limba franceză înlocuiește limba latină și rămâne limba tratatelor diplomatice pentru două secole.

Armand-Jean I. du Plessis de Richelieu a pus în centrul activității diplomatice interesul Franței, afirmarea țării sale în Europa. Cardinalul Jules Mazarin a continuat activitatea diplomatică orientată de către Richelieu. Klemens Wenzel Nepomuk Lothar, principe de Metternich-Winneberg-Beilstein, a adus diplomația austriacă în atenția Europei și a lumii. Lordul Henry John Temple - Viscount Palmerston preciza rolul și locul diplomației britanice atrăgând atenția asupra faptului că războiul este un lucru prea complicat pentru a fi lăsat pe seama militarilor. Benjamin Franklin a știut să câștige Cancelaria diplomatică a Franței și alte cancelarii diplomatice europene de partea luptei pentru independența coloniilor americane¹³. O caracteristică definitorie a *diplomației engleze* a fost aportul pentru diminuarea politicii intervenționiste a monarhiilor europene și revenirea la politica echilibrului de forțe.

Un moment cardinal în evoluția diplomației l-a constituit *Congresul de la Viena* din anul 1815, când activitatea diplomatică se cristaliza în anumite forme stabile și reguli ce caracterizează toată perioada diplomației clasice¹⁴. Acesta este momentul în care și diplomația devine prezentă în relațiile internaționale și se manifestă ca un instrument nelipsit în evoluția socială la scară mondială. De-a lungul secolelor, în mod special în perioadele de criză și conflict, diplomația a avut un rol foarte important, contribuind la soluționarea problemelor litigioase globale, regionale, activități importante pentru destinele păcii și securității popoarelor. A fost confirmată teoria potrivit căreia cea mai bună soluție în prevenirea confruntării de orice natură între două state este identificarea intereselor comune și extinderea cooperării între acestea.

Începând cu a doua jumătate a secolului al XIX-lea, în practica diplomatică se inaugurează

o nouă etapă și anume aceea a conferințelor cu participare multilaterală, activitate ce va impune folosirea militarilor în calitate de consilieri pe problemele legate de menținerea păcii și de înlăturare a conflictelor armate.

În acest sens se impun a fi menționate următoarele momente:

- Conferința de la Petersburg, unde s-a discutat, printre altele, chestiunea întrebuirii pe timp de război a cartușelor explozive; la aceasta, atașatul militar francez, contele de Miribel, și atașatul militar prusac, colonelul Schweinitz, au însoțit în calitate de comisari pe șefii misiunilor respective¹⁵;
- prima Conferință Internațională pentru Pace de la Haga (18 mai - 29 iulie 1899) care a abordat problematica de rezolvare pe cale pașnică a conflictelor cu participarea a 26 de state, inclusiv România.

Astăzi, activitatea diplomatică se desfășoară în temeiul unor reglementări internaționale, respectiv: „Convenția de la Viena cu privire la relațiile diplomatice“, din 18 aprilie 1961; „Convenția de la Viena cu privire la relațiile consulare“, din 24 aprilie 1963¹⁶.

Fostul președinte american, William Jefferson Clinton, aprecia „...menirea diplomației ar trebui să fie construirea unui climat internațional favorabil democrației și libertății atât la nivelul comunității mondiale, cât și la nivelul comunităților naționale”¹⁷. Diplomația se realizează prin mijloace variate: negocierile, corespondența diplomatică, participarea la congrese, conferințe și organizații internaționale, reuniunile la nivel înalt și misiunile diplomatice.

Un autor celebru considera că „...diplomația este știința ori arta cunoașterii, apropierii și cooperării dintre popoare. Ea reprezintă forma specifică și normală de relații politice, economice și culturale dintre națiunile civilizate...”¹⁸. Ca știință, diplomația are ca obiect studierea relațiilor juridice și politice ale statelor, precum și a intereselor care le generează. Ca artă, aceasta ar avea ca obiect administrarea afacerilor internaționale și ar implica mecanismele necesare pentru a ordona și a conduce negocierile politice și „armonizează ordinea unui stat cu ordinea altui stat”¹⁹.

Activitatea diplomatică a statului este pusă în practică prin organele de stat în domeniul relațiilor externe: șeful statului, guvernul,

Ministerul Afacerilor Externe – în interior și misiunile diplomatice, reprezentanțele comerciale și consulatele – în exterior, fiind „o activitate de desfășurare, prin mijloace pașnice, a raporturilor exterioare, care cere cunoștințe de specialitate și multă abilitate”²⁰.

La nivelul Guvernului României se realizează conducerea generală a relațiilor externe ale statului, iar Ministerul Afacerilor Externe asigură conducerea operativă a reprezentanțelor diplomatice și consulare, apărând interesele statului și ale cetățenilor săi în străinătate.

NOTE:

1 Elmer Palischke, *Modern Diplomacy. The Art and the Artisans*, Washington D.C., American Enterprise Institute, 1979, pp. 71-72.

2 Mircea Malița, *Diplomația. Școli și instituții*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1975, p. 43.

3 *Dicționar Enciclopedic*, vol. 2, Editura Enciclopedică, București, 1996, p. 104.

4 Mircea Malița, *op.cit.*, p. 34.

5 *Ibidem*, p. 34.

6 *Ibidem*, p. 35.

7 *Ibidem*, p. 36.

8 *Ibidem*, p. 37.

9 Prof.univ.dr. Dumitru Mazilu, *Diplomația, drept diplomatic și consular*, Editura Lumina Lex, București, 2003, pp. 37-48.

10 *Ibidem*, p. 41.

11 Henry Kissinger, *A World Restored – Europe after Napoleon*, The Politics of Conservatism in a Revolutionary Age, Grosset's Universal Library, New York, 1964, p. 2, *apud* prof.univ.dr. Dumitru Mazilu, *Diplomația, drept diplomatic și consular*, Editura Lumina Lex, București, 2003, p. 10.

12 Sergiu Medar, *Diplomația apărării*, Editura ECTA, București, 2006, p. 3.

13 Prof.univ.dr. Dumitru Mazilu, *op. cit.*, p. 9.

14 Mircea Malița, *op. cit.*, p. 13.

15 Gl.bg. (r) Mitică Detot, col. (r) Filip Anghel, gl. bg. (r) Nicolae Ilie, *Diplomația română a apărării, un secol și jumătate sub zodia Minervei, scurt istoric*, Editura MEDRO, 2007, București, p. 17.

16 Emilian Manciur, *Protocol instituțional*, Editura Comunicare.ro, București, 2006, Anexa 1, pp. 159-187.

17 William Jeferson Clinton, *Confronting the Challenges of a Broader World*, United Nations, New York, 27 September 1993, Dispatch, U.S. Department of State, Vol. 4, No. 39, 27 September 1993, p. 650, *apud* prof.univ.dr. Dumitru Mazilu, *Diplomația, drept diplomatic și consular*, Editura Lumina Lex, București, 2003, p. 25.

18 Nicolae Ciachir și Gheorghe Berca, *Diplomația europeană în epoca modernă*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1984, p. 11.

19 Dan Năstase, *Drept consular și diplomatic*, Editura Fundației România de Măine, București, 2006, p. 16.

20 Adrian Năstase, *Diplomația în Organizarea Internațională*, Editura Universității Valahia, Târgoviște, 2001, p. 78.

BIBLIOGRAFIE

*** *Dicționar Enciclopedic*, vol. 2, Editura Enciclopedică, București, 1996.

Ciachir Nicolae, Bercan Gheorghe, *Diplomația europeană în epoca modernă*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1984.

Cristescu Sorin, *Relații politico-diplomatice și militare europene*, Editura Fundației România de Mâine, București, 2007.

Gl.bg. (r) Detot Mitică, col. (r) Filip Anghel, gl.bg. (r) Nicolae Ilie, *Diplomația română a apărării, un secol și jumătate sub zodia Minervei: scurt istoric*, Editura MEDRO, București, 2007.

Palischke Elmer, *Modern Diplomacy. The Art and the Artisans*, Washington D.C., American Enterprise Institute, 1979.

Păiușan-Nuică Cristina, *Istoria relațiilor internaționale și a diplomației*, Editura Fundației României de Mâine, București, 2008.

Manciur Emilian, *Protocol instituțional*, Editura Comunicare.ro, București, 2006.

Malița Mircea, *Diplomația. Școli și instituții*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1975.

Prof.univ.dr. Mazilu Dumitru, *Diplomația, drept diplomatic și consular*, Editura Lumina Lex, București, 2003.

Medar Sergiu, *Diplomația apărării*, Editura ECTA, București, 2006.

Năstase Adrian, *Diplomația în Organizarea Internațională*, Editura Universității Valahia, Târgoviște, 2001.

Năstase Dan, *Drept consular și diplomatic*, Editura Fundației României de Mâine, București, 2006.